

JAARVERSLAG en jaarrekening 2025

STICHTING

DOEL

Het doel van de *Stichting Denkend aan Tsjaad*, vastgelegd in de statuten, is om in Tsjaad projecten te ondersteunen op drie brede terreinen: werk en inkomen, bodemkwaliteit en biodiversiteit, mensenrechten en onderwijs. De doelgroep die we willen bereiken bestaat uit mensen die weten wat ze willen, maar daarvoor heel moeilijk op een andere manier middelen kunnen krijgen. Projecten komen voort uit hun eigen initiatief, maar kunnen zijn voorgedragen door bemiddelaars als lokale ngo's of kerken.

BESTUUR

Het bestuur van de stichting bleef ongewijzigd. Behalve de schriftelijke fondsenwerving hadden we in 2025 de kans om voordrachten te geven in een kerk en bij een cultureel gezelschap, en we namen met een kraam deel aan de jaarmarkt in Wageningen. De voorzitter was van begin november tot half januari in Tsjaad. Ze bezocht projecten, bekeek resultaten en boekhouding, besprak ontwikkelingsplannen van vooral het project Moeder Aarde en de Psycho-Sociale hulp. Daarnaast gaf ze (onbezoldigd) twaalf uur per week Engels aan het Collège St François Xavier in Baro.

FINANCIEN

In 2025 kon Denkend aan Tsjaad bijna evenveel financiële steun vinden als in 2024. Een groter deel dan voorheen was afkomstig van particulieren, vooral door een grote gift van Wolter Jan Wils en zijn zus Esther Wils voor het werk voor mensen die lijden aan psychosen en andere mentale aandoeningen. Ook andere particulieren droegen meer bij dan in voorgaande jaren. Doordat de overheadkosten in 2025 verder afnamen, konden we voor het eerst meer dan 100.000 euro overmaken naar partners in Tsjaad, namelijk 104.508 euro. De kosten voor fondsenwerving en administratie samen bedroegen niet meer dan 4% van het bedrag dat aan projecten werd besteed!

Daar staat tegenover dat een daling van inkomsten van fondsen, net als voor andere goede doelen buiten Nederland, ook voor ons al merkbaar was. Bovendien kondigden drie van de grootste fondsen aan dat ze in 2026 stoppen met bijdragen aan projecten in het buitenland, ofwel aan het einde van hun statutaire termijn zijn gekomen. Dat is een uitdaging voor 2026.

TSJAAD

De politieke situatie in Tsjaad wordt steeds zorgelijker. In 2025 zijn vooraanstaande leden van politieke partijen, mensenrechtenorganisaties en de pers opgepakt. De bekendste van hen is Succes Masra, leider van de oppositiepartij *Les Transformateurs*. Hij werd 16 mei gevangengenomen en is in januari 2026 nog niet vrij. Olivier Monodji, hoofdredacteur van krant *Le Pays* zat vier maanden vast. De mensenrechtenactivist Abakar Adam Abakar werd 19 juli opgepakt en is sindsdien "kwijt". Ook tientallen minder bekende mensen werden opgepakt en zijn verdwenen. De Orde van Advocaten waarschuwde dat vrijheid van meningsuiting voor iedereen steeds verder wordt ingeperkt en dat

mensen gevangen worden gehouden zonder respect voor juridische procedure en zonder dat omgeving te weten komt door wie iemand is opgepakt.

In verschillende provincies was er opnieuw meerdere malen geweld tussen bevolkingsgroepen met verschillende etnische achtergrond. Ze zijn het gevolg van conflicten en spanningen die bijna altijd zijn terug te voeren op concurrentie om water en (weide- dan wel landbouw-)grond. In een serie conflicten in de zuidelijke provincie Logone werden bij het dorp Mandakao tientallen Fulani (of Peul) nomaden gedood en ook Ngambaye inwoners van de streek. De overheid schoof de schuld daarvan in de schoenen van Succes Masra en verbood de pers om onderzoek te doen naar de toedracht van het geweld. De bisschoppen van Tsjaad schreven dat dit geweld en veel andere ernstige conflicten een gevolg zijn van de afwezigheid van de staat en van partijdigheid van zijn vertegenwoordigers.

Tekort aan water en vruchtbaar land en een totaal gebrek aan rechtszekerheid vormen de achtergrond van aantal van de projecten die we ondersteunen. *La Terre Notre Mère* probeert om land- en tuinbouwgrond en waterbronnen zo goed mogelijk te beschermen, zodat zoveel mogelijk mensen er van kunnen bestaan en er zo weinig mogelijk strijd om hoeft plaats te vinden.

Het regenseizoen van 2025 was goed en de oogsten van sorghum (in het hele land), van pinda's en sesam (vooral in de provincie Guéra) en van berbére waren in het algemeen overvloedig. Maar dat betekende ook dat de prijs die boeren konden krijgen voor een zak sorghum of pinda's slechts de helft was van de prijs in gemiddelde jaren. Daarbij speelt mee dat het Wereld Voedsel Programma van de VN en USAID in 2025 geen sorghum opkocht voor de kampen voor Soedanese vluchtelingen in het oosten van Tsjaad. De opvang van vluchtelingen uit Soedan is overgelaten aan Europese ngo's en de Caritas structuur van de katholieke kerk.

PROJECTEN

LA TERRE, NOTRE MÈRE, moestuinen, landbouw en erosiebestrijding Guera.

Projecthouder: *Fédération des Banques des Céréales du Guera* en *Communauté Jésuite au Guera*.

Van onze bijdrage zijn negen moestuinen voorzien van waterputten en omheiningen.

Vrouwengroepen die de moestuinen uitbaten, werden begeleid bij de inrichting en kregen lessen in productie van bio-pesticiden. Andere vrijwilligers binnen het project helpen de vrouwen met de opzet van een boekhouding en spaarsysteem. In de meeste groepen dragen vrouwen een derde van hun persoonlijke opbrengst af aan de gezamenlijke kas. Dankzij die kas investeren ze bijvoorbeeld in de aankoop van sorghum (om later in het jaar tegen een hogere prijs te verkopen), of sesam (om te persen en de olie te verkopen). Individueel besteden vrouwen hun winst op de eerste plaats aan beter eten voor het gezin, en aan eerste levensbehoeften als schoenen en zeep. Daarnaast zagen de medewerkers van het project dit jaar een stijging van de winst van veel vrouwen die al langer moestuinen hebben. De extra winst investeren vrouwen in wat ze hun "veiligheid" noemen: in de aankoop van gouden oorbellen of keukengerei, niet om te dragen of te gebruiken, maar om te kunnen verkopen in tijden van nood en zo een zekere mate van onafhankelijkheid van mannelijke familieleden te kunnen bewaren. Het verstevigt hun positie en ondersteunt een belangrijke maatschappelijke omwenteling. Wie nu met vrouwen praat kan zich niet voorstellen dat dezelfde vrouwen dertig jaar geleden alleen vanachter een rieten afscheiding mochten luisteren naar wat een vreemdeling te vertellen had, en alleen konden antwoorden via een zoon.

PSYCHO-SOCIALE HULP

Projecthouder: *Association pour l'Appui Psycho-Social*.

Het project dat in 2022 begon onder de paraplu van de Leprazending, is eind 2025 onafhankelijk geworden en wordt nu uitgevoerd door de Association pour l'Appui Psycho-Social. Het wordt nog steeds gerund door de sociaal werkers Botol Adoum en Abel Oumar, maar ze worden nu officieel bijgestaan door de veertien leden van de vereniging. Die zijn afkomstig uit protestantse, katholieke en islamitische hoek en hebben functies bij de overheid (gezondheidszorg), het bisdom en onderwijs. De Association pour l'Appui Social kan grond verwerven (dat kon de Leprazending niet) en wil in 2026 een opvangcentrum starten. Dat is mogelijk gemaakt door een grote particuliere gift in 2025 voor dit doel.

BRAILLE ONDERWIJS.

Projecteigenaar: [*Vicariat apostolique de Mongo*](#).

Het braille onderwijs loopt goed, de relatie met de openbare school (Ridina) en met de onderwijsinspectie van de overheid (provincie) zijn goed. Doordat de klassen zo klein zijn, is het niveau van het onderwijs veel beter dan op gewone lagere scholen in Tsjaad. Twee leerlingen zijn naar een gewone middelbare school doorgestroomd. Twee andere leerlingen zijn voortijdig afgehaakt, er zijn er nog tien over. Zes van hen wonen in een internaatje niet ver van de school, waar ze verzorgd worden door een huismoeder.

MENSENRECHTEN.

Projecthouder: *Association Tchadienne Pour les Droits de l'Homme*, afdeling Mongo.

De ATPDH heeft zich in 2025 opnieuw gericht op voorlichting over rechten van met name vrouwen, kinderen en gevangenen. Daarnaast is de vereniging regelmatig opgetreden als bemiddelaar in conflicten en om kinderen en vrouwen in noodsituaties te beschermen.

SCHOOLBOEKEN.

Projecthouder: *Lycée Joséphine Bakhita, Soeurs Auxiliaires*.

De meisjesschool Joséphine Bakhita kon iets meer boeken kopen dan begroot. De boeken waren voor het begin van het schooljaar ter plekke en worden intensief gebruikt.

CENTRE AL-MOUNA.

Voor het [*Centre Al-Mouna*](#) (centrum voor cultuur, educatie en debat in Ndjamena gericht op de dialoog tussen moslims en christenen) betaalden we een nieuwe generator.

Jaarrekening 2025

Verlies en Winst rekening

Opbrengsten

Ontvangen van particulieren	19.910
Ontvangen van stichtingen	92.847
Reserve 2024	<u>18.317</u>

Totaal in

131.074 €

Uitgaven

Land-, tuinbouw en erosiebestrijding	55.708
Psycho-sociale hulp	27.798
Onderwijs (Bitkine, braille, al-Mouna)	16.002
Mensenrechten	5.000
Totaal naar projecten	104.508

Administratie en beheer	416
Fondsenwerving	<u>3.759</u>

Totaal overhead

4.175

Totaal uit

108.683 €

Resultaat/bestemmingreserve

22.390 €